

Harjumaa, Rae vald, Veskitaguse küla

Männipalu kinnistu

Detailplaneeringu ajalooline hinnang

OÜ Ajakool

Pädevustunnistuse registrikood 12472388

Riin Alatalu PT 312/2007

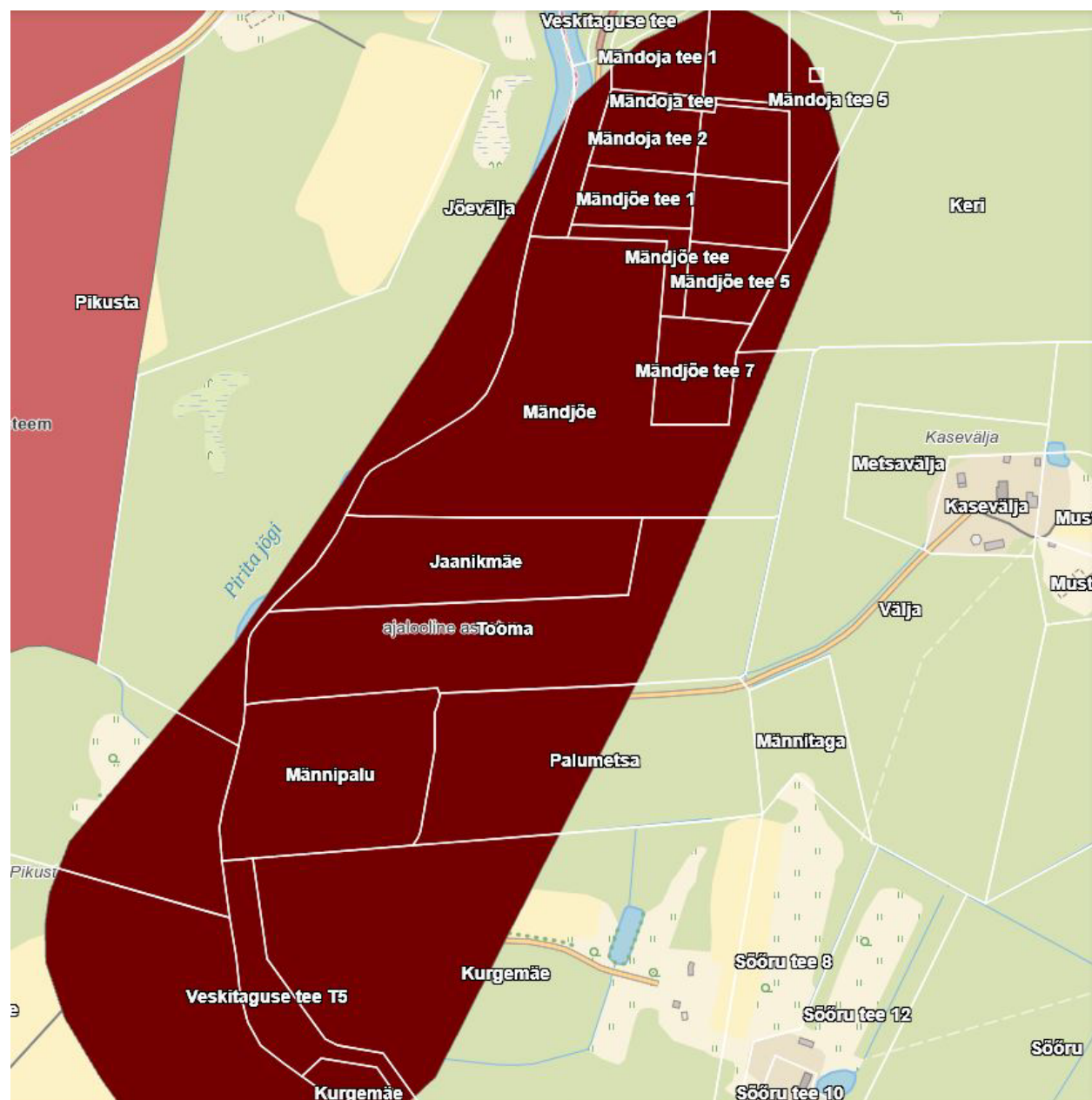
riin.alatalu@gmail.com

Edu tn 24, 11616, Nõmme linnaosa, Tallinn, Harju maakond

Koostanud Markus Väli

2023

Käesolev analüüs on Rae vallavalitsuse tellimisel koostatud Männipalu detailplaneeringu ajalooline hinnang. Hinnangu andmise vajaduse tingib Rae valla üldplaneeringus kehtestatud ajaloolise asustuse ala Veskitaguse külas.

1. Rae valla üldplaneering, map.rae.ee. Pruun ala tähistab ajaloolise asustusega piirkonda Rae valla üldplaneeringus.

Ajalooline taust

2. EAA.1.2.C-I-22, Pattick By st:Johannes Hoff tillhörigt uthi Dstrichten Harian och St:Jörgens Kirchspiel Beläge, Erich Reuter, 1697. Kaardile märgitud punasega Männipalu krundi tinglik asukoht.

Kautjala ja Patika küla kuulusid juba 15. sajandil Tallinna linnamõisale ehk Rae mõisale (saksa keeles Johannishof), mille tuludest peeti üleval Tallinna Jaani Seeki ehk Püha Johannese hospitali. Pärast reformatsiooni, kuigi lõplikult alles 1621. aastal, läksid Jaani seegi ja kiriku valdused, sealhulgas Rae mõis, Tallinna Jumalalaeka valdusesse. Jumalalaegas oli katoliku kirikult sekvesteeritud varanduse valitsemiseks loodud asutus, mille juhatusse kuulusid Tallinna rae, Suurgildi ja Kanuti gildi esindajad. Jumalalaeka varadest saadud tulud läksid Tallinna koolide ja kirikute ülalpidamiseks. Juriidilises mõttes oli Rae mõis ja teised Jumalalaeka maad Tallinna linna ja Tallinna luteriusu koguduste ühisomandis. 17. sajandi lõpul eraldati Kautjala mõis Rae mõisast. Linnamõisad anti enamasti rendile ning tavaliselt oli Rae ja Kautjala mõisatel ühine rentnik.¹²

Praegune Veskitaguse küla oli toona asustamata kõrvaline koht. Rootsiaegsed 17. sajandi lõpust pärinevatel kaartidel jääb praegune Veskitaguse küla kahe olulisema Kautjala³ ja Patika piirile, ning on märgitud karjamaana.

¹ Tallinna ajalugu 1561. aastani, lk 328-332.

² Tallinna ajalugu 1561-1710, lk 169-173.

³ EAA.1.2.C-I-15, Kautjalg Hoff medh några till Hörige Bönder i Dstrichen Harien och J:Jörgens Kirchspiel Beläget, Erich Reuter, 1697.

3. TLA.149.4.336, Charta öfver St. Johannes Hoff, Carl Erik Enagrius, 1796. Kaardile märgitud punasega Männipalu krundi tinglik asukoht.

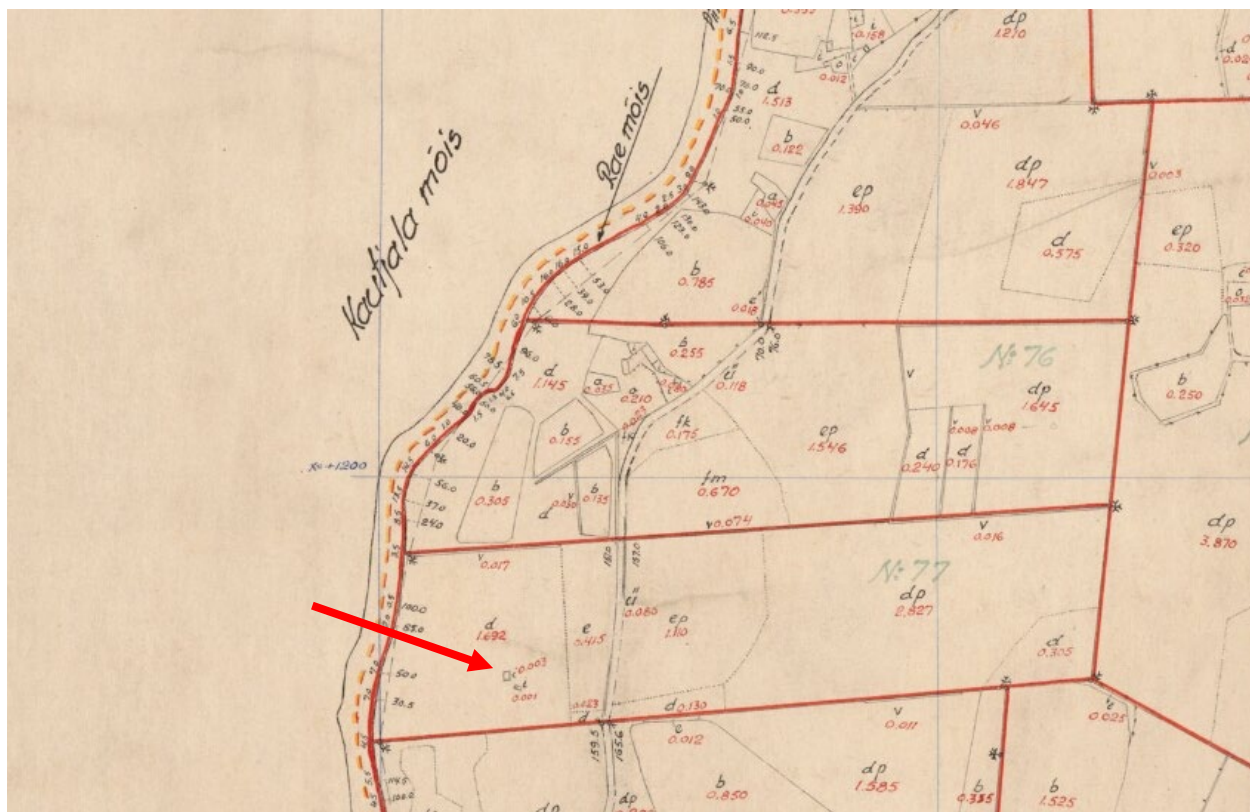
Ülal olev 18. sajandi lõpust pärinev kaart on suuresti koopia varasemast rootsiaegsest kaardist, kuid täpsustab just praeguse Veskitaguse ala. Ka selle kaardi koostamise ajal ei ole praeguse Veskitaguse küla veel olemas.

4. TLA.149.4.340, Special Charte der zum Stadts Hospital Gute Johannishof gehörigen Dorfer Gross-Waskjalg und Simmo, J.M. Schmidt, 1862. Kaardile märgitud punasega Männipalu krundi tinglik asukoht.

Alles 19. keskpaigast pärineval kaardil on näha asustust Veskitaguses. Sellel kaardil on näha juba Kurgemäe ja Jaanikmäe talukohti, ehk toonaseid Kurgemäe ja Preito saunu. Kaardil on ka kolmas talukoht, mis asub samuti praeguse Kurgemäe krundil. Männipalu krunt aga ei ole eraldatud toonasest Preito sauna maadest. Ainult saunataludest koosnevad külad on 19. sajandi keskpaigale omane nähtus, kus rahvaarvu kasvu tõttu tuli ka saunikutel ja vabadikel leida uusi elamispaiku. See saunikute arvu tõus on seotud ka üldisema vaesumisega talurahva seas.

Märkida võib ka Veskitaguse administratiivne muutus, olles nihkunud rootsiajaga võrreldes Limu küla piiridesse.

5. ERA.T-3.24.59 leht 2, Harju maakonnas, Rae vallas, Jüri kirikumõisa, Rae ja Aruküla mõisade maadel asuva Rae rendimaade korralduspiirkonna plaan, 1939.

Alles 1939. aasta kaardil on märgitud Männipalu krundile hoone. Kujult ja asetuselt on lihtne järeldada, et see on see sama mis ka praegu krundil paikneb. Märkimisväärt on ka külatee nihkumine 20. sajandil Männipalu talust läänepoole.

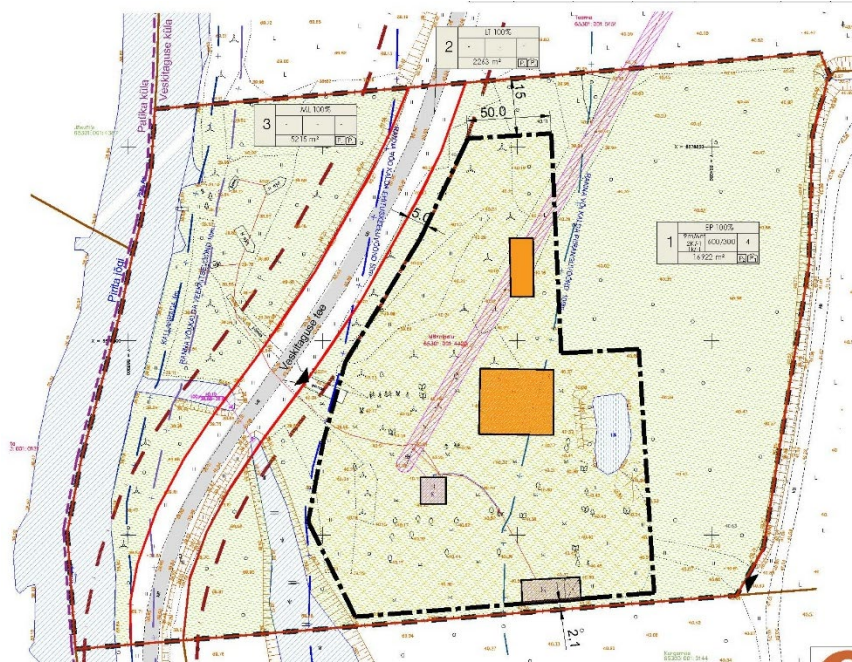
Veskitaguse küla ajaloolise asustuse ala on seega 19. sajandist pärit hajus saunikute küla. Männipalu pisikene taluhoone on selle väga loomulik osa.

6. Foto Männipalu olemasolevast hoonest.

Hinnang

Hoonete kavandatud paiknemine krundil on asjakohane, Hoonete gabariitide täiendavaks piiramiseks või tingimuste seadmiseks põhjust ei ole. Samuti on puidust lattaed sobilik. Detailplaneeringu eskiis on nõutud kõrghaljastuse säilitamist ning toodud välja, et hooneid kõrghaljastuse kohale ei ehitata. Kõrghaljastus varjab suures osas vaated hoonele teelt.

7. Männipalu kinnistu detailplaneeringu Põhijoonis. Optimal Projekt OÜ.

8. Foto krundile edelast. Kavandatav põhihoone jääks metsatuka taha

Arhitektuurinõuetes on antud katusekaldeks 20-45 °. Siinkohal on soovitatav eelistada järsemat kallet kui 20 °. Põhihoone lubatud kõrguseks on antud 9m, selline kõrgus on lubatav vaid järsu kaldega katuse puhul. Madala kaldega kõrge hoone on võõrastav traditsioonilise külamaastiku kontekstis. Võimalusena võib katusekaldeid kombineerida, nii, et vähemalt teele nähtav külg järgib kohalikke traditsioone.

Ülejäänud arhitektuurinõuded on asjakohased ja piisavad.

9. Ajaloolise asustuse alal olev Jaanikmäe talu. Ehitusregistri kohaselt on vasakul oleva eluhoone suhteline kõrgus 7m.

Kokkuvõttes on Männipalu detailplaneering kooskõlas ajaloolise asustusega.